ЮБИЛЕЙНА МЕЖДУНАРОДНА НАУЧНО-ПРАКТИЧЕСКА КОНФЕРЕНЦИЯ

ТУРИЗМЪТ В ЕПОХА НА ПРЕХОДИ: ЗНАНИЯ, ПОЛИТИКИ И УСТОЙЧИВИ БИЗНЕС МОДЕЛИ

Сборник с доклади

АКАДЕМИЧНО ИЗДАТЕЛСТВО „ЦЕНОВ" СВИЩОВ

ПРОГРАМЕН КОМИТЕТ

Почетен председател:
Доц. д-р Марин Маринов – Ректор на СА „Д. А. Ценов“ – Свищов

Съ-Председатели:

Доц. д-р Любка Илиева – Ръководител на катедра
„Икономика и управление на туризма“
Проф. д-р Марияна Божинова

ОРГАНИЗАЦИОНЕН КОМИТЕТ

Доц. д-р Любка Илиева – председател
Доц. д-р Петя Иванова
Доц. д-р Тихомир Личев
Доц. д-р Любомира Тодорова
Гл. ас. д-р Павлин Павлов
Гл. ас. д-р Кристина Шопова
Ас. д-р Йоана Константинова

РЕДАКЦИОНЕН СЪВЕТ

Доц. д-р Любка Илиева – председател
Доц. д-р Петя Иванова
Доц. д-р Тихомир Личев
Доц. д-р Любомира Тодорова
Гл. ас. д-р Павлин Павлов
Гл. ас. д-р Кристина Шопова

СЕКРЕТАРИАТ

Доц. д-р Любомира Тодорова
Гл. ас. д-р Павлин Павлов
Гл. ас. д-р Кристина Шопова
Ас. д-р Йоана Константинова

ISBN 978-954-23-2652-6

СТОПАНСКА АКАДЕМИЯ „Д. А. ЦЕНОВ” – СВИЩОВ
ФАКУЛТЕТ „ПРОИЗВОДСТВЕН И ТЪРГОВСКИ БИЗНЕС”
КАТЕДРА „ИКОНОМИКА И УПРАВЛЕНИЕ НА ТУРИЗМА”

ЮБИЛЕЙНА МЕЖДУНАРОДНА НАУЧНО-ПРАКТИЧЕСКА КОНФЕРЕНЦИЯ

ТУРИЗМЪТ В ЕПОХА НА ПРЕХОДИ: ЗНАНИЯ, ПОЛИТИКИ И УСТОЙЧИВИ БИЗНЕС МОДЕЛИ

19 – 20 юни 2026 г.

10 ГОДИНИ

Катедра „Икономика и управление на туризма”

Академично издателство „Ценов” – Свищов
2026

Кръглата маса се посвещава на 90-годишнината на Стопанска академия „Д. А. Ценов“ – Свищов и 10-годишнината на катедра „Икономика и управление на туризма”.

Докладите в сборника са анонимно рецензирани от Редакционен съвет.

Авторите носят отговорност за съдържанието на материалите, изразените мнения, използваните данни, цитираните източници и езиковото оформление на текстовете.

© АИ „Ценов“, Свищов, 2026
ISBN 978-954-23-2652-6

СЪДЪРЖАНИЕ

КАТЕДРА „ИКОНОМИКА И УПРАВЛЕНИЕ НА ТУРИЗМА“
Десетилетие на академично развитие, научни постижения и професионална реализация
Доц. д-р Любка Илиева 11

ПОЛИТИКИ, РЕГУЛАТОРНИ РАМКИ, ИКОНОМИКА И СТРАТЕГИЧЕСКО УПРАВЛЕНИЕ НА ТУРИЗМА В УСЛОВИЯТА НА ТРАНСФОРМАЦИИ

Предизвикателства пред туризма на България
Проф. д-р Стоян Петков Маринов 21

Публични политики за устойчиво управление на обекти на културното наследство
Проф. д-р Маргарита Богданова 31

Политики за развитие на устойчив културен туризъм
Проф. д.н. Таня Парушева 41

Предизвикателства пред туристически сезон 2026
Доц. д-р Красимира Янчева, ас. д-р Христина Сантана 48

Туризъм и геополитически въздействия – географски аспекти
Доц. д-р Тихомир Личев 63

Обществените поръчки в туризма – взаимодействие между знания, политики и устойчиви бизнес решения
Доц. д-р Галина Чиприянова, Красимир Парашкевов 75

Релацията „културен туризъм – културно наследство“
Доц. д-р Пенка Горанова 86

Професионалната счетоводна преценка в туристическите предприятия: между нормативното съответствие и управленската полезност на информацията
Доц. д-р Радосвета Кръстева-Христова, студ. Василена Тодорова, студ. Димитър Димитров, студ. Евелина Радева, студ. Кристиан Иванов 94

Application of Lean Manufacturing Tools in Boxed Solutions for the Tourism Industry
Candidate of Pedagogical Sciences Protsenko Yulia Procenko
Lilya Idrisova, Assoc. Prof. Lyubka Ilieva, PhD 107

Политики за устойчив туризъм чрез проектно финансиране: Финансова ефективност на общинските инвестиции в инфраструктура
Ас. д-р Димчо Шопов 116

Кризата в Близкия изток – предизвикателства и възможности пред българския туризъм
Ас. д-р Тихомир Драганов.....128

Ролята на европейските програми за развитие на туристическия бизнес в България
Докторант Мария Павлова-Кондрова.....136

Териториална концентрация и регионални различия в развитието на балнео, СПА и уелнес туризма в България
Докторант Антоанета Христова.....144

Местното самоуправление като фактор за развитието на туризма
Докторант Ива Панайотова 156

Институционални и икономически ограничения при трансформацията на земеделски земи за нуждите на туристическата инфраструктура
Докторант Атанас Атанасов.....165

Потенциал за развитие на голф туризма в деветте туристически района на България
Докторант Незифе Бозова.....174

УСТОЙЧИВО РАЗВИТИЕ, ЗЕЛЕНА И КРЪГОВА ИКОНОМИКА, ГЕОПРОСТРАНСТВЕНИ АНАЛИЗИ И РЕСУРСЕН ПОТЕНЦИАЛ НА ТУРИСТИЧЕСКИТЕ ДЕСТИНАЦИИ

From sustainable to regenerative tourism in the context of the blue economy
Доц. д-р Стефан Райчев 183

Синята икономика и устойчивият туризъм: възможности и предизвикателства
Доц. д-р Добринка Стоянова.....190

Съвременни измерения на социалноикономическата устойчивост в туризма
Доц. д-р Ваня Василева.....199

Развитие на районите през призмата на туризма
Доц. д-р Елена Йорданова, гл. ас. д-р Георги Ангелов, гл. ас. д-р Цветан Марков 207

Концептуализиране на геополитически сензитивни дестинации чрез спортен туризъм: по примера на Голанските възвишения
Доц. д-р Теодора Кирякова-Динева, докторант Уаел Муграби.....216

Изследване на нагласите към екологосъобразните решения в туризма
Гл. ас. д-р Павлин Павлов.....225

Храната като важен компонент на туристическото преживяване
Гл. ас. д-р Илияна Кръстева 236

Връзка между туристическите пътувания и динамиката на потребителските цени в България
Докторант Никола Николов 244

Климатолечението в структурата на здравния туризъм: историческо развитие, научни школи и концептуално моделиране
Докторант Ваня Андонова..... 256

Кандидатурата за Европейска столица на културата като фактор за развитие на целогодишен туризъм в Бургас
Докторант Иван Гаврилов 268

Място на кръговата икономика в туристическия сектор
Докторант Виктория Джамбазка..... 277

ИНОВАЦИИ, ДИГИТАЛНА ТРАНСФОРМАЦИЯ И ИНТЕЛИГЕНТНИ РЕШЕНИЯ В ТУРИЗМА И УСЛУГИТЕ

Концептуална рамка за адаптация на туристическата система в условията на дигитална трансформация
Проф. д-р Велина Казанджиева, доц. д-р Георгина Луканова..... 287

Ролята на изкуствения интелект в развитието на смарт туризъм
Доц. д-р Елена Илиева, Павел Нончев 300

Бъдещето на туризма в епохата на преходи: между дигиталното и автентичното
Доц. д-р Любка Илиева..... 310

Приносът на цифровите иновационни мрежи към регионалното развитие
Доц. д-р Евелина Парашкевова..... 322

Детерминанти на онлайн пазаруването на туристически продукти в България
Доц. д-р Симеонка Петрова..... 333

Влияние на дигиталната трансформация на туристическия пазар върху потребителското поведение
Доц. д-р Ваня Григорова..... 343

Иновационни възможности за развитие на туристическия бизнес – мрежови контекст
Доц. д-р Искра Пантелеева..... 353

Иновациите в контекста на туроператорската дейност
Доц. д-р Любомира Тодорова 363

Бариери пред дигиталната трансформация в хотелиерството: организационни, технологични и поведенчески аспекти
Гл. ас. д-р Галина Илиева 371

Ролята на дигитализацията в транспортното обслужване на туристите: нови технологии и приложения
Гл. ас. д-р Никола Гайдаров 381

Иновативни бизнес модели в хотелиерството: комбинация между лайфстайл, устойчивост и дигитално присъствие
Гл. ас. д-р Мира Джендова 390

Бизнес планиране в туризма в условията на изкуствен интелект – нови модели и предизвикателства
Гл. ас. д-р Маргарита Мишева 400

Иновационен модел за развитие на културния туризъм
Ас. д-р Йоана Константинова 412

От дигитална автоматизация към екосистемно управление: трансформация на бизнес моделите в хотелиерството
Докторант Агнес Бачева 420

Ролята на социалните мрежи при избора на туристическа дестинация сред младите хора
Студ. Павел Антонов Павлов 430

БИЗНЕС МОДЕЛИ, ПРЕДПРИЕМАЧЕСТВО, ПАЗАРИ И БРАНДИНГ В ТУРИЗМА И СВЪРЗАНИТЕ ИНДУСТРИИ

Развитие на туристическата индустрия в контекста на съвременните предизвикателства
Проф. д-р Цанко Стефанов 439

Българската индустрия и технологичните предизвикателства
Доц. д-р Сергей Найденов, доц. д-р Добрин Ганчев 448

Креативно управление на туристическите преживявания като фактор за конкурентоспособност на туристическите предприятия
Гл. ас. д-р Кристина Шопова 456

Методът на критичната точка в туристическия сектор – възможност за ефективни решения
Гл. ас. д-р Росен Колев 464

За идеята на туризма в луксозната индустрия
Гл. ас. д-р Иво Велинов 474

Културният туризъм: между наследството, преживяването и мотивацията
Гл. ас. д-р Пламен Петров 482

Търговски аспекти на селския туризъм в България
Гл. ас. д-р Цветелина Кабакчиева 490

The Authenticity Paradox in the Age of Generative AI: Exploring the Impact of Synthetic Visual Content on Tourism Destination Branding
Ас. д-р Стелиана Василева 494

Бранд мениджмънт и корпоративна култура в многонационални компании в сектора на бизнес услугите
Докторант Петьо Божинов 503

Въздействие на дигиталните технологии върху трансформацията на туристическите предприятия
Докторант Теодора Попова 512

ХОТЕЛИЕРСТВО, РЕСТОРАНТЬОРСТВО И ТУРИСТИЧЕСКА АГЕНТСКА ДЕЙНОСТ: МОДЕЛИ НА УПРАВЛЕНИЕ И РАЗВИТИЕ

Спортната анимация като фактор в туристическия бизнес
Доц. д-р Стела Касабова, ст. преп. д-р Радослав Николов 523

Счетоводната информация – важен фактор за успешно управление на предприятията в ресторантьорството
Доц. д-р Галя Стоянова Иванова-Кузманова 530

Управление и развитие на туроператорския бизнес – практически аспекти на облагането по ЗДДС и отражението върху рентабилността
Гл. ас. д-р Лиляна Бърдукова 538

Inventory Accounting in Tourism-Related SMES in Cameroon: Challenges for Cost Control and Sustainable Business Models
PhD student Tognang Kouaya Pretta Noella Rosevale 549

Предизвикателства и възможности пред развитието на голф туризма в България
Докторант Ангел Ангелов 557

Устойчивите практики на туристическите агенции в община Варна
Докторант Христина Петрова 566

Кетъринг обслужването като фактор за конкурентоспособността на туристическите събития
Докторант Цветелина Петрова 575

Директните плащания по Общата селскостопанска политика като инструмент за устойчиво развитие на хотелиерството и ресторантьорството
Докторант Снежана Парушева-Ламбева 584

ОБРАЗОВАНИЕ, ЧОВЕШКИ КАПИТАЛ, ОРГАНИЗАЦИОННА КУЛТУРА, КРИЗИ И АДАПТИВНИ СТРАТЕГИИ ЗА УСТОЙЧИВОСТ НА ТУРИСТИЧЕСКИТЕ СИСТЕМИ

Знанието и неговото управление в контекста на туризма
Проф. д-р Любчо Варамезов, докторант Стела Маринова 599

В преход към приобщаване: туризмът като арена на промяна в условия на различие
Доц. д-р Теодора Кирякова-Динева 609

Музеите като неформална учебна среда
Доц. д-р Петя Иванова, докторант Цветелина Телбис 618

Влиянието на организационната култура върху иновационното представяне на туристическите предприятия
Гл. ас. д-р Надежда Стефанова 627

Practices for developing employer branding in Black Sea coastal tourism
Гл. ас. д-р Христина Филипова, хон. ас. Яна Донева 634

Свищов във впечатленията на посетителите на града (1878–1912)
Преп. д-р Емилия Вачева 643

Финансовата грамотност като фактор за устойчивост на туристическия сектор: структурни ограничения, рискови канали и инструменти за въздействие
Докторант Шенай Шемсиева Раимова 651

Re-thinking sport tourism through stronger physical education and local community engagement
PhD student Wael Mugrabi 665

СИНЯТА ИКОНОМИКА И УСТОЙЧИВИЯТ ТУРИЗЪМ: ВЪЗМОЖНОСТИ И ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА

Доц. д-р Добринка Стоянова[1]
ФИСН, Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“
ORCID: 0000-0002-2395-5972

Резюме: Настоящата статия разглежда устойчивия туризъм като структурен фактор, който има важна роля при прилагането на принципите на синята икономика. Основната цел е да се изследва връзката между синята икономика и устойчивия туризъм като се анализират възможностите при използването на крайбрежните и морски зони и се предлага интегриран подход за преодоляване на предизвикателствата пред развитието на устойчивия туризъм. Резултатите от анализа потвърждават значението на туристическия сектор в ЕС като ключов фактор за икономическото развитие на крайбрежните региони и подчертава необходимостта от прилагане на устойчиви и регенеративни модели за управление на туристическите ресурси поради риск от прекомерен екологичен натиск върху морските екосистеми.

Ключови думи: синя икономика, устойчивост, крайбрежен туризъм.

Въведение

В условията на климатична трансформация и засилващ се натиск върху природните ресурси и околната среда се налага необходимостта от прилагане на устойчиви модели и политики за справяне с произтичащите от това предизвикателствата. В този контекст концепцията за синята икономика придобива все по-голямо значение като ефективно средство за управление на крайбрежните и морски ресурси и за постигане на устойчив икономически растеж. Съществено място в синята икономика заема туризмът, чрез който се развиват крайбрежните зони и се създава добавена стойност за икономиката, както и нови работни места. Едновременно с това туризмът е ресурсоемка дейност и създава натиск върху околната среда чрез генерирането на значителни количества отпадъци.

Това поставя въпроса за необходимостта от развитието на устойчив туризъм, който отчита изцяло настоящите и бъдещите си икономически, социални и екологични въздействия и в същото време отговаря на потребностите на заинтересованите страни.

Предвид изложеното настоящата публикация има за цел да изследва връзката между синята икономика и устойчивия туризъм като се анализират възможностите при използването на крайбрежните и морски зони и се предлага интегриран подход за преодоляване на предизвикателствата пред развитието на устойчивия туризъм.

[1] d.stoyanova@uni-plovdiv.bg

1. Теоретични аспекти на синята икономика и устойчивия туризъм

Съвременните предизвикателства, свързани с климатичните промени, хиперпотреблението на природни ресурси, както и отрицателният отпечатък, причинен от човешка дейност, върху околната среда и крайбрежните и морски зони, налагат необходимостта от прилагането на устойчиви модели на икономическо развитие, основаващи се на икономическа, социална и екологична ефективност. В този контекст концепцията за синята икономика придобива все по-важна роля като механизъм за справяне с икономическите и екологични предизвикателства в морските и крайбрежни зони.

В научната литература се срещат различни подходи за разбиране на синята икономика, но няма общоприета универсална дефиниция. Това води до затруднения в измерването и регулирането на резултатите на синята икономика, но в същото време дава възможност за инкорпорирането на устойчивия туризъм в концепцията за синята икономика и за нейното доразвитие.

Съществуват множество подходи към дефинирането на синята икономика, разработени от международни организации като Световната банка, ООН, ОИСР, ЕК, като при по-голямата част от тях се забелязва, че фокусът е насочен към океанските ресурси.

Така например според световната банка синята икономика е използването на океанските ресурси по устойчив начин, така че да се постигне икономически растеж, да се подобри стандарта на живот и да се генерират нови работни места, но в същото време да се запази екологичното равновесие в океанските екосистеми.(World Bank, 2017) Подобна позиция заема и ООН, според която, синята икономика се свежда до устойчивото използване на океанските ресурси за постигане на икономически растеж, нови работни места и приобщаване в социалната и финансова сфера.(UNEP, 2018). Допълнителна перспектива предлага ОИСР като свежда синята икономика до икономическите дейности на океанските индустрии, както и до активите, стоките и услугите, предоставяни от морските екосистеми. Основната цел на тази икономика е устойчивото използване и опазването на океанските, морските и крайбрежните ресурси.(OECD, 2016)

В сравнение с предходните дефиниции ЕК (2018) разглежда синята икономика като механизъм за реализиране на целите на Европейския зелен пакт, както и за приобщаващо и зелено възстановяване на европейската икономика след ковид-19. Основни приоритети на ЕС в областта на синята икономика са не само развитие на конкурентоспособността на секторите на синята икономика, но и преход към регенеративна синя икономика, която възстановява и обновява морските и океанските природни ресурси. Синята икономика в ЕС включва традиционните сектори като рибарство, крайбрежен туризъм, морски транспорт, както и новите сектори като възобно-

вяеми енергийни източници и сини биотехнологии. Особен акцент се поставя на крайбрежния и морски туризъм, който има голям принос за създаването на добавена стойност към икономиката и на нови работни места за редица европейски държави.

Това превръща туризма във важен фактор за постигане на целите на синята икономика в крайбрежните и морски региони. Търсенето на устойчиви форми на туризъм се основана на използването на устойчиви модели в и от туризма, така че да се изследват положителните и отрицателни ефекти от туристическата дейност и да се минимизират вредите от туризма, както и да се максимизира положителния нетен ефект. Сред основните предизвикателства пред синята икономика и в частност крайбрежния туризъм е той да се превърне в устойчив така че да съчетава положителни икономически ефекти без отрицателен отпечатък от човешка дейност и използване на ресурси в крайбрежните зони (Prasetyo et. al. 2018).

Въпреки значението на устойчивия туризъм за ограничаване на екологичния отпечатък, съвременните тенденции показват необходимост от преминаване към по-комплексни модели на развитие, както и към такива с по-дългосрочни ефекти. (вж. фиг. 1) В този контекст концепцията за регенеративен туризъм придобива все по-голямо значение, тъй като поставя акцент не само върху минимизирането на негативните въздействия, а и върху възстановяването на екосистемата, укрепването на културните ценности и подобряването на социалната среда.(Das et al., 2026).

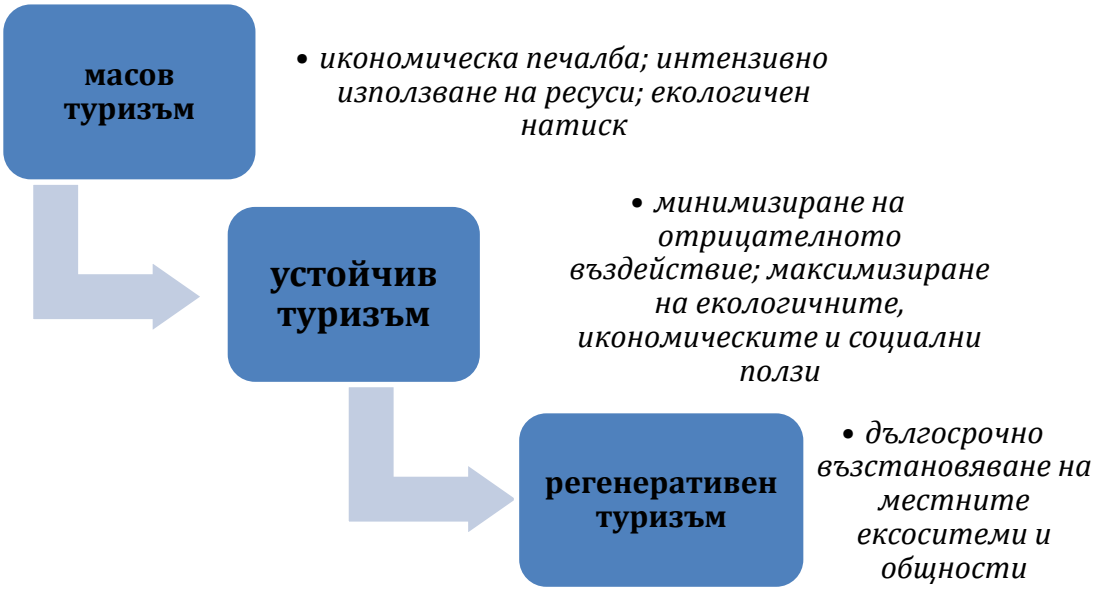

Фигура 1. Еволюция на туристическите модели

Източник: авторска фигура

Еволюцията на туристическите модели показва нарастващата необходимост от преход от ресурсно ориентиран масов туризъм към форми на туризъм, които са насочени към дългосрочна екологична, социална и икономическа устойчивост и допринасят за възстановяването на местните екосистеми и общности. В този контекст концепцията за устойчив туризъм е фундаментален при реализиране на целите на синята икономика, тъй като дава възможност за ефективно управление на морските и крайбрежни ресурси, както и за икономическия просперитет на тези територии.
Прегледът на литературата, от една страна, дава възможност за по-добро разбиране на концепцията за синята икономика и за устойчивия туризъм, както и на връзката между тях. От друга страна, позволява да се подчертаят специфичните възможности и предизвикателства в тази област, както и да се възприеме необходимият подход за справяне с тях.

2. Икономическо значение на крайбрежния туризъм в структурата на синята икономика.

Синята икономика на ЕС е основен двигател на растежа и на иновациите, именно поради тази причина анализът на някои икономически индикатори в установените шест сектора на синя икономика: крайбрежен туризъм, морски живи ресурси, морски неживи ресурси, пристанищни дейности, корабостроене и ремонт и морски транспорт, е добра възможност за разбиране на мястото на синята икономика за растежа в ЕС.
Изясняването на взаимовръзката между синята икономика и устойчивия туризъм дава възможност за оценка на икономическото значение на крайбрежния туризъм като основен сектор в структурата на синята икономика и основен елемент на устойчивото развитие на крайбрежните и морски региони. (вж. фиг. 2)

Анализът на данните на фиг. 2 ясно показва водещата роля на крайбрежния туризъм в структурата на синята икономика в ЕС за периода 2009-2023г. През разглеждания период секторът на крайбрежния туризъм формира най-висок дял от брутната добавена стойност в сравнение с останалите сектори на синята икономика. Въпреки ограниченията на пандемията от COVID-19, секторът демонстрира висока степен на възстановяване и запазва водещата си позиция спрямо останалите икономически дейности.Това се дължи в голяма степен на високата степен на адаптивност и устойчивост на туризма и то в условия на икономически трансформации. Всичко това потвърждава значението на крайбрежния туризъм като ключов фактор за икономическото развитие на крайбрежните региони и за генерирането на приходи.

Крайбрежният туризъм формира и 53% от общата заетост в синята икономика в ЕС(вж. фиг. 3).

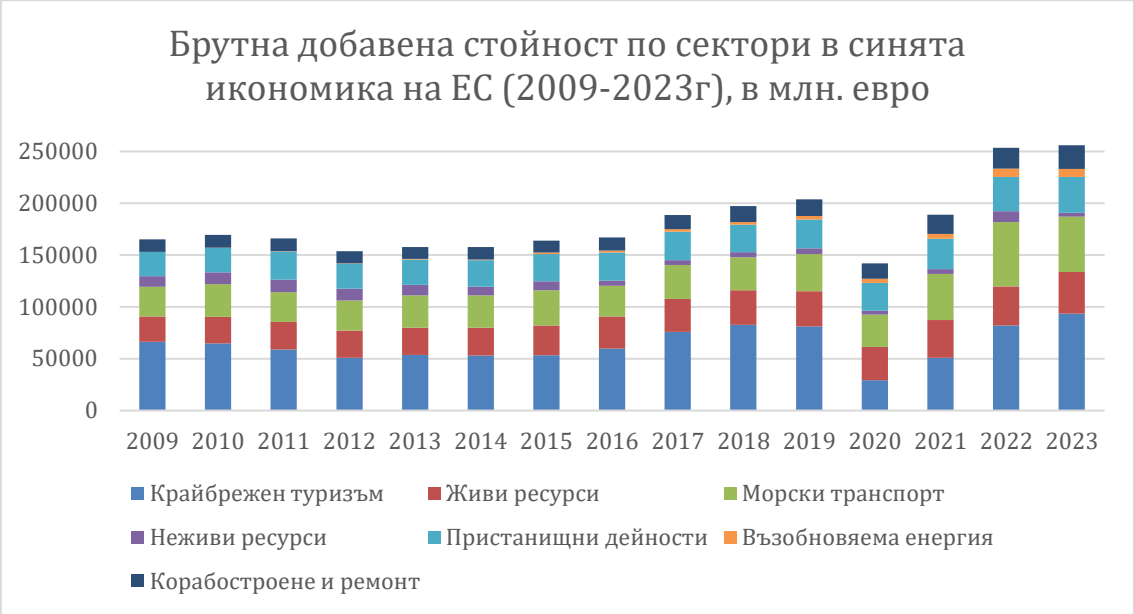

Фигура 2. Брутна добавена стойност по сектори в синята икономика в ЕС (2009-2023)

Източник: EU Blue Economy Observatory

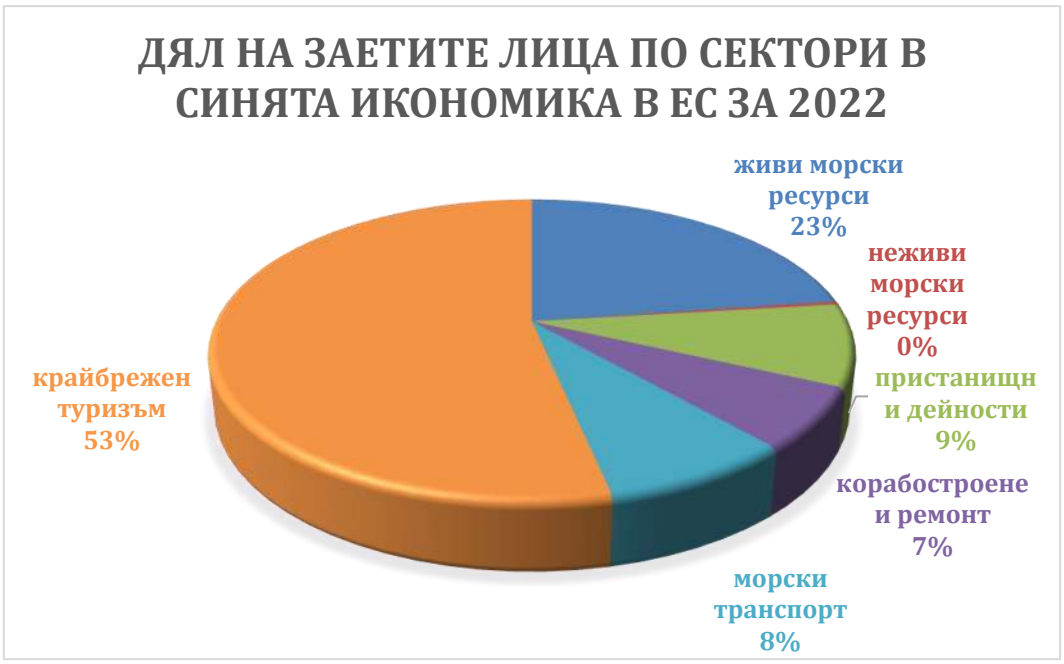

Фигура 3. Дял на заетите лица по сектори в синята икономика в ЕС за 2022г.

Източник: EU Blue Economy Observatory

Това ясно подчертава доминацията на сектор туризъм спрямо останалите сектори в синята икономика. Част от причините за този голям дял заетост в сектора са: сезонният характер на заетостта; високата мобилност на трудовите ресурси; нискоквалифицираните работни места; възможностите

за младежка заетост и др. Всичко това допринася за социалната интеграция и намаляването на безработицата в тези региони, но също така увеличава уязвимостта на крайбрежните регионите от външни шокове, свързани например с климатичните промени. Това налага прилагането на устойчиви подходи за постигането на целите на синята икономика. Представените данни за два от основните макроикономически индикатори като брутна добавена стойност и дял на заетите лица по сектори в структурата на синята икономика ясно показват водещата роля на крайбрежния туризъм за синята икономика на Европейския съюз. Секторът не само генерира най-висок дял от заетостта, но и формира най-значителна част от брутната добавена стойност в рамките на синята икономика.Това потвърждава значението на туристическия сектор като ключов фактор за икономическото развитие на крайбрежните региони и подчертава необходимостта от прилагане на устойчиви и регенеративни модели за управление на туристическите ресурси поради риск от прекомерен екологичен натиск върху морските екосистеми.

3. Възможности и предизвикателства пред устойчивото развитие на крайбрежния туризъм

Нарастващото значение на крайбрежния туризъм за синята икономика поставя необходимостта от разглеждането не само на икономическите перспективни, но също и на социалните и екологични предизвикателствата в тази област.

3.1. Възможности

Крайбрежният туризъм увеличава икономическите приходи и създава възможности за прилагане на стратегии за привличане на инвестиции. Наред с това той се явява като основна социално-икономическа дейност в някои крайбрежни региони и подпомага запазването на местната култура, туристическия капацитет, крайбрежната инфраструктура и регионалното развитие. (Baltranaitė, et. al., 2025)

Развитието на устойчив крайбрежен туризъм освен, че допринася за икономическия растеж и заетостта, също така съществено подпомага и устойчивото развитие на по-отдалечените крайбрежни региони и така те се приобщават към устойчивото развитие. Освен това крайбрежният туризъм повишава конкурентоспособността на държавите, тъй като туристическите дестинации могат да привлекат посетители със своите изключителни забележителности.

Hall (2019) обръща внимание на потенциала на туризма за постигане на по-зелени и по-устойчиви икономики, основаващи се на син растеж. Като стремежът на устойчивия туризъм е развитие на стопанската дейност в дестинациите, съчетано със социалното и екологично благополучие на

всички заинтересовани страни. В допълнение към това са възможностите, които предоставя регенеративният туризъм и освен, че се стреми да осигури нетни положителни печалби за всички заинтересовани страни, същевременно поставя акцент върху възстановяването на природната и социалната среда. (Iddawala, 2026).

Разгледаните възможности, които предоставя крайбрежният туризъм показват, че той е основен двигател при постигането на устойчиво развитие на крайбрежните региони чрез подобряване на икономическите и социални перспективи и чрез развитие на устойчив и регенеративен модел на туризъм.

3.2. Предизвикателства

Наред с големия потенциал на крайбрежния туризъм, свързан с висока добавена стойност за икономическия растеж, със създаването на нови работни места и с високата възвръщаемост на инвестициите в сектора, съществуват и някои предизвикателства пред устойчивото развитие на крайбрежния туризъм. Негативните въздействия върху крайбрежната среда са резултат от огромния натиск върху ограничените местни ресурси, особено върху водните, хранителните и енергийните (Ghosh, 2011).

Според ЕК крайбрежният туризъм е изправен пред редица предизвикателства, породени от климатичните промени и свързани с тях: ерозия на бреговете, покачване на морското равнище, екстремни метеорологични условия и др., които пряко застрашават дългосрочната устойчивост на крайбрежния туризъм.

В литературата се обръща внимание както на физическите, така и на психологическите последици от туризма, които имат общ глобален ефект и се отнасят до: промени в земната покривка и земеползването; използване на енергия; биотичен обмен и изчезване на диви видове; обмен и разпространение на болести; промени във възприятието и разбирането на околната среда (Gössling, 2002).

Сред основните предизвикателства, идентифицирани от Световната организация по туризъм (СОТ) са: увеличение на цените в жилищата; увеличение на цените на такситата; увеличение на цените в магазините; увеличение на цените в ресторантите и кафенетата; и увеличение на цените на обществения транспорт. (UNWTO, 2018)

Развитието на крайбрежния туризъм е съпътствано от една страна, с потенциала му да е движещ фактор на икономическия растеж, а от друга страна, той е изправен пред редица предизвикателства, проявяващи се в климатичните промени, екологичния натиск от нарастващото потребление на природните ресурси, както и недостатъчната устойчивост на туристическите дейности. Всичко това налага необходимостта от прилагането на устойчиви модели, в чиято основа стой синята икономика и заложените в нея принципи на балансирано взаимодействие между икономическите, социалните и екологични аспекти.

Заключение

В обобщение може да се отбележи, че устойчивият туризъм е ключов елемент за развитието на синята икономика, както и за постигането на баланс между икономическия растеж и опазването на морските и крайбрежните ресурси. От направения анализ става ясно, че крайбрежният туризъм създава значителна добавена стойност и много нови работни места, но същевременно с това поражда сериозен екологичен натиск, произтичащ от прекомерното използване на природните ресурси и замърсяването на морските и крайбрежните екосистеми.

В този контекст е необходимо да се гарантира устойчивото използване на крайбрежните ресурси чрез насърчаване на екологично ориентирано поведение, ограничаване на отрицателното въздействие върху околната среда и чрез политики за по-добър мониторинг на туристическата дейност. Всичко това е предпоставка за осигуряване на дългосрочна конкурентоспособност на туристическия сектор в рамките на синята икономика.

Използвана литература

Baltranaitė, E., Inácio, M., Valença Pinto, L., Bogdziewicz, K., Rocha, J., Gomes, E., & Pereira, P. (2025). Tourism impacts on marine and coastal ecosystem services: A systematic review. Geography and Sustainability, 6(2), Article 100277. https://doi.org/10.1016/j.geosus.2025.100277

Das, A., & Mishra, S. (2026). A destination-scale framework for regenerative tourism integrating circular economy and community resilience. GRN TECH RES SUSTAIN, 6(2). https://doi.org/10.1007/s44173-026-00027-x

EC. (2018). The 2018 Annual Economic Report on EU Blue Economy. https://data.europa.eu/doi/10.2771/305342

Ghosh, T. (2011). Coastal tourism: Opportunity and sustainability. Journal of Sustainable Development, 4(6), 67–67. https://doi.org/10.5539/jsd.v4n6p67

Gössling, S. (2002). Global environmental consequences of tourism. Global Environmental Change, 12(4), 283–302.

Hall, C. M. (2019). Constructing sustainable tourism development: The 2030 agenda and the managerial ecology of sustainable tourism. Journal of Sustainable Tourism, 27(7), 1044–1060.

Honey, M., & Krantz, D. (2007). Global trends in coastal tourism. Center on Ecotourism and Sustainable Development. https://www.responsibletravel.org/docs/Global_Trends_in_Coastal_Tourism_by_CESD_Jan_08.pdf

Iddawala, J., & Lee, D. (2026). Regenerative tourism: Context and conceptualisations. Tourism Planning & Development, 23(2), 185–215. https://doi.org/10.1080/21568316.2025.2527614

Iodice, S., Batista e Silva, F., Romanillos, G., Moya-Gómez, B., Morrissey, A.-M., Ala-Mutka, K., & Konitz-Budzowska, D. (2025). The place and role of environmental labels for tourist accommodations: A survey-based characterisation for the European Union. Tourism and Hospitality, 6(1), 22. https://doi.org/10.3390/tourhosp6010022

OECD. (2016). The ocean economy in 2030. https://doi.org/10.1787/9789264251724-en

OECD. (2024). Measuring and monitoring the sustainability of tourism at regional level in Spain: Indicator framework and compilation guide. OECD Studies on Tourism. OECD Publishing. https://doi.org/10.1787/7f116e7f-en

Picken, F. (2025). Tourism and the blue economy. Tourism Geographies, 27(3–4), 538–546. https://doi.org/10.1080/14616688.2023.2291821

Prasetyo, J. B., Muhammad, F., & Sugianto, D. N. (2018). An overview of encouraging sustainable tourism in the coastal tourism of Karang Jahe Beach: Issues and challenges. E3S Web of Conferences, 73, ICENIS 0205. https://doi.org/10.1051/e3sconf/20187300215

UNEP. (2018). Enabling sustainable, resilient and inclusive blue economies. https://www.unep.org/explore-topics/oceans-seas/what-we-do/enabling-sustainable-resilient-and-inclusive-blue-economies

World Bank. (2017). What is the blue economy? https://www.worldbank.org/en/news/infographic/2017/06/06/blue-economy

World Tourism Organization (UNWTO), Centre of Expertise Leisure, Tourism & Hospitality, NHTV Breda University of Applied Sciences, & NHL Stenden University of Applied Sciences. (2018). 'Overtourism'? – Understanding and managing urban tourism growth beyond perceptions: Executive summary. UNWTO. https://doi.org/10.18111/9789284420070

THE BLUE ECONOMY AND SUSTAINABLE TOURISM: OPPORTUNITIES AND CHALLENGES

Associate Professor Dobrinka Stoyanova, PhD[2]
Faculty of Economic and Social Sciences, Plovdiv University Paisii Hilendarski
ORCID: 0000-0002-2395-5972

Abstract: This article examines sustainable tourism as a structural factor that plays an important role in the implementation of the principles of the blue economy. The main objective is to explore the relationship between the blue economy and sustainable tourism by analyzing the opportunities in the use of coastal and marine areas and proposing an integrated approach to overcome the challenges facing the development of sustainable tourism. The results of the analysis confirm the importance of the tourism sector in the EU as a key factor for the economic development of coastal regions and emphasize the need to implement sustainable and regenerative models for the management of tourism resources due to the risk of excessive environmental pressure on marine ecosystems.

Keywords: blue economy, sustainability, coastal tourism.

[2] d.stoyanova@uni-plovdiv.bg